

Sagåns vattenråds yttrande

- Remiss om Vattenmyndigheternas förslag till förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för åren 2015-2021

Sagåns- och Svartåns vattenråd har haft en gemensam arbetsgrupp som gått igenom vattenmyndighetens remiss och till sina respektive styrelser lämnat ett gemensamt förslag på yttrande till vattenmyndigheten. Fokus för arbetsgruppen har varit på de bilagor (åtgärdsprogram) som gäller Svartån respektive Sagån. Av praktiska skäl inkommer dock respektive vattenråd med varsitt yttrande. Nedan följer Sagåns vattenråds synpunkter på remissen.

Vattenrådet består av fler olika aktörer med olika intressen. Detta yttrande speglar resultatet av en dialog där föreslagna åtgärder har diskuterats ur flera perspektiv.

Allmänna synpunkter

Vattenrådet tycker det är mycket positivt att det inom Norra Östersjöns vattendistrikt tagits fram bilagor med åtgärdsprogram per avrinningsområde. Detta underlättar arbetet med yttrandet avsevärt inte minst för vattenråden. För att bilagorna ska kunna stå självständigt skulle de dock behöva ha en röd tråd så att man kan förstå sammanhanget. Ett kort förtydligande varför åtgärderna behövs, hur underlaget tagits fram och vem som ska betala för åtgärderna som föreslås i åtgärdsprogrammet skulle underlätta läsandet.

Vattenrådet anser att det är viktigt att vattenmyndigheten hittar en modell för hur man ska **kommunicera budskapet** i åtgärdsprogrammet. Nyckeln till framgång är att få med sig markägare och verksamhetsutövare med hjälp av en bra dialog och samverkan med befintliga aktörer så som vattenråd och lokala rådgivare. En vidareutveckling av Greppa näringen kan vara en väg framåt.

Vattenrådet saknar generellt fakta om vad som ligger till grund för de olika åtgärderna som föreslås i åtgärdsprogrammet. Det vore önskvärt att i åtgärdsprogrammet **förtydliga vad som är schabloner och vad som är framräknat på faktabasis**. Det vore önskvärt med tydliga hänvisningar till underlagsmaterial där sådana finns.

Vattenråden anser att det **saknas en helhetssyn i åtgärdsprogrammet**. Detta gäller både i stort och där det är intressekonflikter mellan de olika problemområdena inom åtgärdsprogrammet. Hur förhåller sig till exempel kraven på fria vandringsvägar mot risken för spridning av främmande arter? Eller hur förhåller sig nyttan med betande djur i kantzonen ur perspektivet biologisk mångfald mot övergödningens problematiken? Har man tagit hänsyn till förbrukningen av ändliga resurser (kalk) och energiåtgång vid kalkframställning när man föreslår strukturkalkning? Livscykelanalyser av den typen av åtgärder skulle behövas.

Åtgärderna som föreslås är generella och siffrorna är ibland schabloner som i flera fall inte är trovärdiga vilket gör att motståndet kan öka även till de positiva åtgärderna. Åtgärder måste göras där de gör mest nytta för att de ska bli motiverade. Formulerade krav på kantzoner i antal hektar borde istället formuleras som att man ska hitta de platser där miljöanpassade kantzoner kan anläggas på bästa sätt. Det är orimligt att jordbruksmark ska avsättas för kantzoner där de inte gör nytta, vilket blir en risk om det är väldigt stora arealer som måste avsättas.

Vattenmyndigheten borde jobba med **prioritering av åtgärder** så att det upplevs som rimligt att det går att genomföra föreslagna åtgärder.

Det finns många åtgärder som finns med i VISS som inte finns med i åtgärdsprogrammen i Bilaga 1. Det skapar en osäkerhet hos verksamhetsutövaren om vad man ska svara på remissen. VISS borde förtydligas med statusen på föreslagna åtgärder. VISS behöver bli mer användarvänligt för vattenråden och andra användare som använder systemet sällan.

För att åtgärdsprogrammet ska bli trovärdigt behöver vattenmyndigheten göra en kostnadsanalys med samhällsperspektiv. För att god status överhuvudtaget ska kunna uppnås så krävs att staten är villig att gå in med de medel som krävs för att åtgärderna ska bli verklighet. Vattenrådet bedömer det orimligt att lantbrukarna ska kunna stå för de kostnader som enligt förslaget är kopplat till jordbruket. För att åtgärderna inom lantbruken ska kunna bli verklighet så **krävs att statliga medel** sätts in.

Vattenråden ser det som **orimligt att Sagån ska kunna nå god status till 2021** med hänsyn till de administrativa åtgärder som krävs i form av forskrifter, tillsynsvägledning och tillsyn. Därpå ska åtgärder vidtas och vattendraget kunna återhämta sig. Vi anser att konsekvenserna av det kostnadsnyttounderlag som VM tagit fram bör arbetas in i materialet. Där resonerar man sig fram till följande vad gäller exemplet Sagån: *"Med de antaganden som gjorts här skulle en tidsfrist för att uppnå MKN 2027 vara tillämpbar för vattenförekomster inom avrinningsområdet."*

Sammanfattningsvis så ställer sig vattenråden frågande till om det är realistiskt att tro att föreslagna åtgärder kan genomföras inom perioden fram till 2021. Siktas man för högt istället för att sätta realistiska mål som är möjliga att uppnå? Riskerar kraven bli så hårda att markägare tvingas avveckla sina verksamheter? I sådana fall har vi ändå inte vunnit något i slutänden. Vattenrådet förordar en bättre prioritering där de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras under kommande förvaltningscykel och de som är mindre kostnadseffektiva flyttas en förvaltningscykel framåt. En sådan förändring skulle öka trovärdigheten för åtgärdsprogrammet om den kombineras med statliga medel för genomförande.

Synpunkter på åtgärdsprogram för Sagåns åtgärdsområde

Avser följande del (sid, rubrik)	Kommentar/synpunkt/fråga
Tabell 1	Finns det skäl att tro att kostnaden för åtgärder är rimliga till 2021 när det inte var det till 2015? Om skälet till tidsundantag är "orimliga kostnader", borde det väl snarast vara ett skäl att undanta ända till 2027?
Tabell 2 (sid 22)	Är det möjligt att hitta så många relevanta platser för åtgärder vad gäller kantzoner och våtmarker så att antalet hektar som är angivet kan uppfyllas? Är det rimligt? Vattenråden ser en fara med att ange för många hektar i åtgärdsprogrammet som blir omöjliga att leva upp till i praktiken.
	Är strukturkalkning verkligen en åtgärd som är långsiktig eller bara konstgjord andning? Har man ett livscykelperspektiv? Kalk är en ändlig resurs och det är en väldigt energikrävande att framställa kalken som används för strukturkalka. Om det ska genomföras är antalet hektar tekniskt möjligt att uppnå (finns det tillräckligt med lämpliga jordar att sprida på)?
	Varför är kalkfilterdiken med som åtgärd i Sagån men inte i Svartån? Det samma gäller skyddszoner 0-2 m och 2-6 m.
	Är potentialen så stor vad gäller enskilda avlopp, har man tagit hänsyn till de åtgärder som vidtagits. Kretsloppsanpassning nämns inte över huvud taget. Har hänsyn tagits till det som är genomfört?
	Åtgärder som gäller kalkfilterdike kan möjligen genomföras i samband med att dräneringen av en åker ändå behöver göras om men det innebär att tidsaspekten blir lång.
Tabell 6, sid 29	Tabellen är svårbegriplig. Hur ska man se på kostnaderna? Åtgärderna avser samma plats med kostnaden är den samma på olika sträckor i vattendraget. Kostnaden är orealistisk.
Avsnitt 2.4	Kapitlet främmande arter är för litet och outvecklat. Mer kunskap behövs för att förstå riskerna med främmande arter.
Avsnitt 2.4 och 2.5	Medför åtgärder för att avhjälpa vandringshinder eller riva ut vandringshinder risker för spridningen av främmande arter? Mer kunskap krävs om vilka riskarter finns som skulle kunna sprida sig uppströms om man skapar fria vandringsvägar eller river vandringshinder.
Avsnitt 2.5	Det saknas prioriteringar av åtgärder av vandringshinder. Realistisk prioriteringsplan är viktigt. Börja uppifrån eller nedifrån? Var finns de högsta naturvärdena som skulle gynnas av fria vandringsvägar? Vattenrådet tar gärna del av underlag om detta.

	Vilket är underlaget för identifiering av vandringshinder? Det är viktigt för vattenråden att veta källorna om man vill titta vidare på åtgärderna. (Finns det något annat underlag än "Fria vandringsvägar i Mälarmynnande vattendrag...")
	Det finns fler vandringshinder som inte är med på kartmaterialet OCH det finns vandringshinder som är med på karta som inte utgör något hinder. Informationen från dammregistret är inte tillräckligt detaljerad för att ligga som underlag för åtgärder.
	Dammarna fyller en viktig funktion i många fall i våra vattendrag det kräver därför utredningar som visar vilka åtgärder som är relevanta vid de olika dammarna. Kostnader för åtgärder måste kunna finansieras.

Slutligen vill Sagåns vattenråd framföra

För att åtgärder ska genomföras i åtgärdsprogrammets anda så krävs förankring hos framför allt markägare längs med våra vattendrag. Vattenråden kan ha en viktig roll i detta arbete men för att det ska bli möjligt krävs ett närmare samarbete mellan vattenmyndigheten, länsstyrelse och vattenrådet. Det är markägarna med lokalkännedom och rådighet över marken som bäst kan säga var man kan göra åtgärder där de gör nytta. Markägarna kan vara behjälpliga med att få fram rimliga antaganden vad gäller hur stor en åtgärd kan bli. Detta är ett viktigt arbete för att vattendirektivet och åtgärdsprogrammen ska bli trovärdiga. I annat fall riskerar man bara diskutera orimligheten i de siffror som ligger till grund för vattenmyndighetens beräkningar på bekostnad av genomförande av faktiska åtgärder.

För Sagåns vattenråds styrelse

Thomas Svensson

Ordförande

Jenny Sjövars

Sekreterare